

Bouw

Factsheet arbeidsmarkt

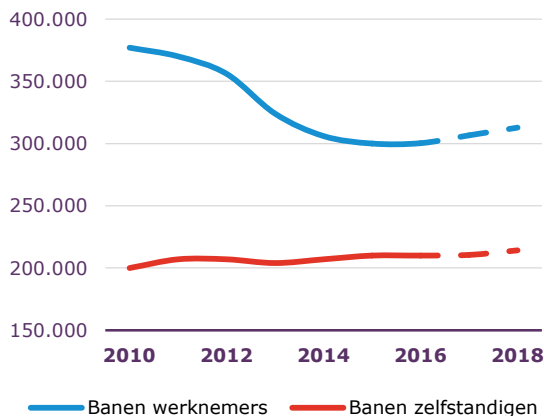
7 april 2017

- De bouwsector bestaat uit woningbouw, utiliteitsbouw (kantoren en andere bedrijfsgebouwen), grond-, water- en wegenbouw (gww) en gespecialiseerde bouw (o.a. afwerking, installatie).
- De sector omvat 157 duizend bedrijven met een totale toegevoegde waarde van € 30 miljard (5% van de Nederlandse economie). De bouw is de afgelopen tien jaar door een zware crisis gegaan.

Werkgelegenheid: omvang en ontwikkeling

Ontwikkeling banen werknemers en zelfstandigen in de bouw

Realisatie 2010-2016 en prognose 2017-2018



Het aantal banen van **werknemers** nam tussen 2010 en 2016 af van 377 naar **300 duizend** (-20%). Voor de komende twee jaar wordt een **toename** verwacht, tot 313 duizend in 2018 (+4%).

De ontwikkeling van het aantal banen reageert met vertraging op het aantrekken van de bouwproductie vanaf 2014. De groei is vooral te danken aan de woningbouw.

Het aantal **zelfstandigen** nam tussen 2010 en 2016 toe van 200 tot **210 duizend** (+5%). Voor de komende twee jaar wordt een **toename** verwacht, tot 214 duizend in 2018 (+2%).

De bouwsector zorgt voor **5% van alle banen** in Nederland.

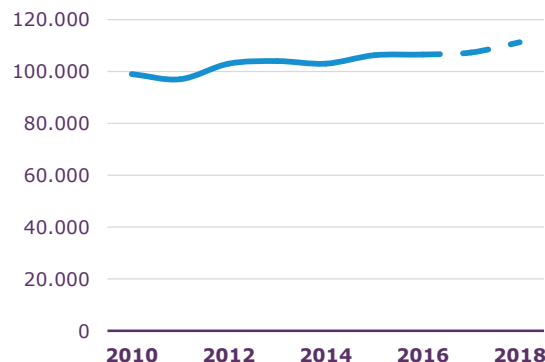
Bron: UWV Prognosecijfers (2017)

Ongeveer de helft van de zelfstandigen is zzp'er. In de bouwsector komen **zzp'ers** in verhouding veel meer voor dan in de economie als geheel.

Het aantal zzp'ers nam tussen 2010 en 2016 toe van 99 tot **107 duizend** (+8%). Voor de komende twee jaar wordt een verdere **toename** verwacht, tot 111 duizend in 2018 (+4%).

Ontwikkeling aantal zzp'ers in de bouw

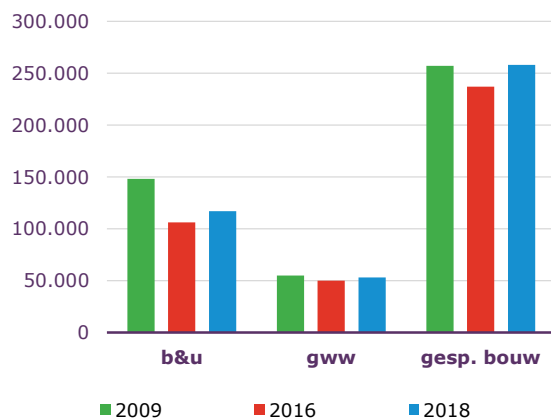
Realisatie 2010-2016 en prognose 2017-2018



Bron: UWV Prognosecijfers (2017)

Ontwikkeling arbeidsjaren per deelsector

Werknemers en zelfstandigen



Tussen 2009 en 2016 is het arbeidsvolume in de bouw met 15% afgenomen. De daling was het sterkst in de burgerlijke en utiliteitsbouw (-28%).

Het Economisch Instituut voor de Bouw (EIB) verwacht tot 2018 een toename met 9%. Per deelsector is de verwachte ontwikkeling:

- burgerlijke en utiliteitsbouw (b&u) +10%;
- grond-, water- en wegenbouw (gww) +6%;
- gespecialiseerde bouw +9%.

Bron: EIB (2017), Verwachtingen bouwproductie en werkgelegenheid 2017

Werkgelegenheid: kenmerken

Van de werknemers in de bouw heeft 83% een **vaste** arbeidsrelatie. Dat is meer dan gemiddeld (75%), maar wel minder dan in 2010 (88%). Onder de flexibele arbeidsrelaties vormen **uitzendkrachten** de grootste groep (6%).

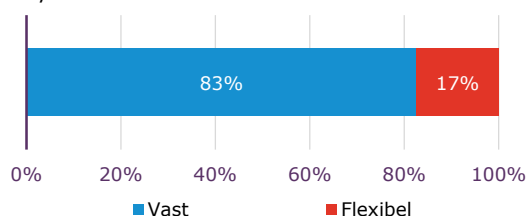
Van de werknemers in de bouw werkt 83% in **voltijd**. Dat is veel meer dan gemiddeld (51%) en maar iets minder dan in 2010 (85%).

De bouwsector moet het voor een belangrijk deel van **technische vakmensen** hebben.

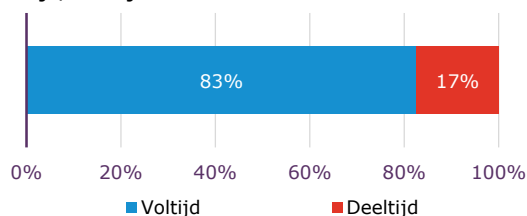
Baankenmerken in de bouw

Werknemers, 2014

Vast/flexibel



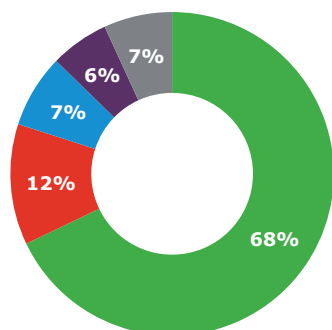
Voltijd/deeltijd



Bron: CBS, Statline (2016)

Beroepsrichtingen in de bouw

Werkzame beroepsbevolking, gemiddelde 2014-2015



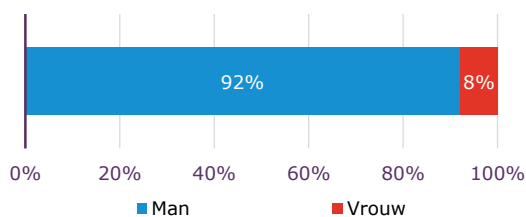
- Technisch
- Economisch en admin.
- Managers
- Transport en logistiek
- Overig

Bron: CBS, op verzoek van UWV

| Veel voorkomende beroepen per beroepsrichting | Aantal werkenden |
|--|------------------|
| Technische beroepen | |
| Timmerlieden | 56.000 |
| Loodgieters | 29.000 |
| Schilders | 26.000 |
| Metselaars | 19.000 |
| Opzichters | 18.000 |
| Bouwelektriciens | 18.000 |
| Economisch-administratieve beroepen | |
| Administratief productiepersoneel (o.a. werkvoorbereiders) | 18.000 |
| Transport- en logistiekberoepen | |
| Bedieners grondverzetmachines | 7.000 |
| Kraanmachinisten | 4.000 |

Bron: CBS, op verzoek van UWV

Werkenden bouw naar geslacht 2014



Bron: CBS, Statline (2016)

Het aandeel **mannen** (92%) is in de bouwsector veel hoger dan gemiddeld (54%). Het is in tien jaar tijd niet veranderd.

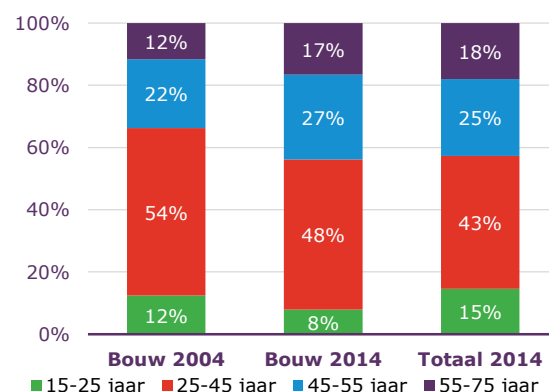
Er is een verband tussen het hoge aandeel mannen in de sector en de nadruk op werken in voltijd.

Werkenden bouw naar leeftijd

Ontwikkeling 2004-2014 en vergelijking met totale werkzame beroepsbevolking

Het aandeel van de leeftijdsgroepen tot 45 jaar is in de bouwsector sterk afgenomen en dat van de 45-plussers sterk toegenomen. Dat komt doordat de instroom vanuit het beroepsonderwijs enorm is gedaald en jongere werknemers waarschijnlijk sterker door ontslag zijn getroffen dan ouderen.

De bouwsector heeft vergeleken met andere sectoren **weinig werknemers jonger dan 25 jaar** en veel 25- tot 45-jarigen.



Bron: CBS, Statline (2016)

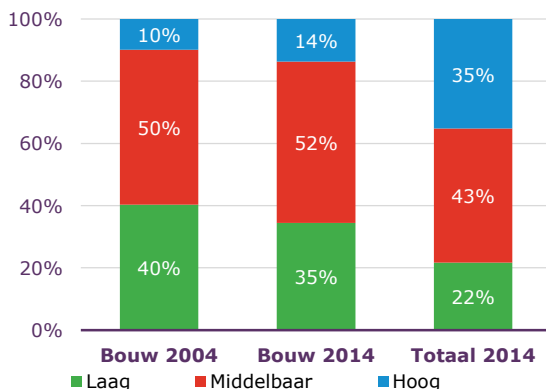
Halvering deelname bbl-opleidingen bouw en infra

- De deelname aan mbo-opleidingen bouw en infra is tussen 2011 en 2016 afgenomen met **38%** (van 18.500 naar 11.500).
- Het aantal bbl-deelnemers daalde zelfs met **53%** (van 10.800 naar 5.100). Sinds 2014 is het wel weer iets toegenomen.
- Het aantal bol-deelnemers nam af met **17%** (van 7.700 naar 6.400).

Bron: DUO (2016, 2017)

Werkenden bouw naar opleidingsniveau

Ontwikkeling 2004-2014 en vergelijking met totale werkzame beroepsbevolking



Bron: CBS, Statline (2016)

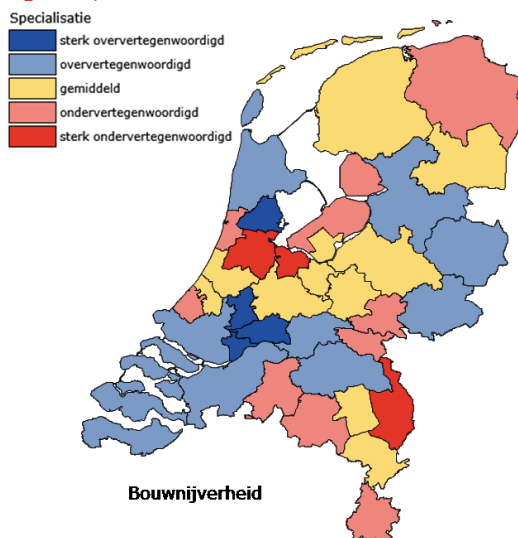
In de bouw is het aandeel laagopgeleiden gedaald en het aandeel hoog- en middelbaar opgeleiden toegenomen.

Volgens het EIB hebben bouwbedrijven de laatste jaren vooral hun hoger opgeleide personeel in dienst gehouden, terwijl personeel op de lagere niveaus meer is geflexibiliseerd, bijvoorbeeld als zzp-er.

Ondanks dat heeft de bouw vergeleken met de totale werkzame beroepsbevolking **veel minder hoogopgeleiden** en veel meer laagopgeleiden. Ook het aandeel middelbaar opgeleiden is in de bouw hoger.

Regionale spreiding banen werknemers bouw

Over- en ondervertegenwoordiging t.o.v. Nederland als geheel, 2014



Bron: berekend o.b.v. maatwerktable CBS

De bouw is sterk oververtegenwoordigd in de arbeidsmarktregio's Gorinchem, Drechtsteden, Zaanstreek en Midden-Holland (donkerblauw). Het omgekeerde geldt voor Groot-Amsterdam, Noord-Limburg en Gooi- en Vechtstreek (donkerrood). Hier is de bouw sterk ondervertegenwoordigd.

Het gaat hierbij om de regio waar het bedrijf is gevestigd, niet om de woonregio van de werknemers.

Een concentratie van bouwbanen in een regio hoeft niet te komen doordat daar meer wordt gebouwd dan in andere regio's. Bouwbedrijven zijn vaak over grote afstanden actief.

Vacatures

Het aantal ontstane vacatures nam tussen 2010 en 2013 sterk af (van 30 naar 20 duizend). Daarna nam het weer toe, tot **32 duizend** per jaar in 2016. Dat is 7% meer dan in 2010. Tot 2018 wordt een verdere **toename** tot 35 duizend verwacht (+9%).

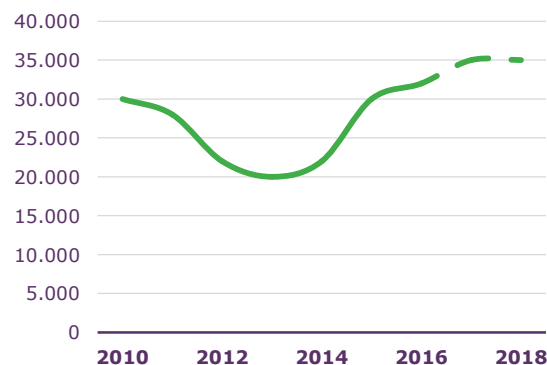
Kenmerken vacatures

- Vacatures worden het vaakst vervuld via relaties en uitzendbureaus.
- Meestal is een startkwalificatie vereist. Het meest gevraagde opleidingsniveau is mbo 2-4.
- Naast uitzendkrachten worden ook vaak zzp'ers ingehuurd

Bron: UWV (2016), Vacatures in Nederland 2015

Ontwikkeling vacatures in de bouw

Realisatie 2010-2016 en prognose 2017-2018



Bron: UWV Prognosecijfers (2017)

Beroepen met de meeste nieuwe vacatures

(4e kwartaal 2015 t/m 3e kwartaal 2016)

| | |
|--|---|
| 1 Bouwtimmerman | 6 Commercieel medewerker binnendienst |
| 2 Installatiemonteur dakwerk, sanitair, verwarming, gas- en waterleiding | 7 Onderhoudsmonteur dakwerk, sanitair, verwarming, gas- en waterleiding |
| 3 Werkvoorbereider/calculator bouw | 8 Uitvoerder bouw |
| 4 Werkvoorbereider bouw | 9 Onderhoudsschilder |
| 5 Monteur elektrische installaties | 10 Administratief medewerker secretariaat |

Bron: UWV (2016)

Trends, kansen en bedreigingen

Trends

- **Digitalisering en industrialisering** (o.a. prefab, 3D-printers, robots). Een deel van het werk verschuift van de bouwplaats naar de industrie (vooral bij nieuwbouw en grootschalige renovatie). Dit leidt tot andere functie-inhouds voor bouwers en installateurs (bijv. meer montagewerk).
- **Kleinere, maar complexere bouwprojecten**. Er vinden minder grote uitbreidingen plaats. Er wordt meer binnen de bestaande bebouwing gewerkt. Er komen gespecialiserdere projecten, bijv. vanwege duurzaamheid.
- **Ketenintegratie**. Processen worden minder ad hoc op de bouwplaats geregeld. Activiteiten verschuiven naar de ontwerp- en voorbereidingsfase. Denk hierbij aan *lean* bouwen, de coördinatie van het bouwproces met behulp van *Building Information Modelling* (BIM), en *virtual/augmented reality*-toepassingen.
- **Schijnconstructies en ketenaansprakelijkheid**. De Wet Aanpak Schijnconstructies pakt per 1 januari 2017 schijnconstructies aan waarmee bedrijven regels voor minimumloon of cao-loon kunnen ontduiken (bijv. door bedragen in te houden). Deze wet wil bovendien bonafide werkgevers beter beschermen tegen oneerlijke concurrentie. Ook wil de wet handhaving van het arbeidsrecht verbeteren. Door de invoering van 'civiele ketenaansprakelijkheid' kunnen werknemers niet alleen hun werkgever, maar ook diens opdrachtgever aanspreken op het betalen van hun loon.

Bron: ABN Amro (2016), Anders denken, anders doen! De toekomst van personeel in de bouwsector / www.rijksoverheid.nl / www.vandiepen.com.

Kansen

- Verduurzaming en energiebesparing.
- Vergrijzing (woningen voor ouderen).
- Transformatie van kantoorpanden tot woningen.
- Hogere installatiequote bouwprojecten (groter deel bouwsom besteed aan installaties).
- Bevolkingsgroei in grote steden.
- Mobiliteitsgroei vergt innovatie van de infrastructuur.
- Belang van waterbeheer vanwege klimaatverandering.
- Bouw van windparken op zee.

Bedreigingen

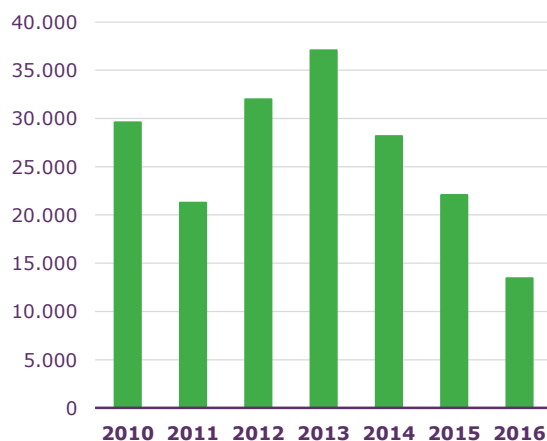
- Te weinig ontwikkellocaties voor woningbouw.
- Ongunstige invloed van mogelijke rentestijgingen op de woningmarkt.
- Niveau van de overheidsinvesteringen in infrastructuur.
- Personeelstekorten (zowel kwantitatief als kwalitatief).
- Onzekerheid over de wereldhandel (nieuwe handelsbarrières?) drukt de vraag naar bedrijfsgebouwen.
- Bevolkingskrimp in plattelandsgebieden.

Bron: Rabobank (2016), Cijfers en Trends. Bouw. (bewerking/aanvulling UWV)

WW-uitkeringen

Nieuwe WW-uitkeringen bouw

2010-2016



Bron: UWV (2016)

In 2016 waren er **13 duizend** nieuwe WW-uitkeringen vanuit de bouwsector, 55% minder dan in 2010 (30 duizend). Het hoogtepunt was in 2013 (37 duizend). Daarna daalde het aantal nieuwe WW-uitkeringen elk jaar fors, veel sterker dan in andere sectoren. Deze ontwikkeling viel samen met een sterke afname van het aantal faillissementen.

Het aantal nieuwe WW-uitkeringen vertoont een duidelijk **seizoenspatroon**. In december en januari is de instroom ruim tweemaal zo hoog als gemiddeld. Hierbij is vaak sprake van herhalingswerkloosheid.

Ongeveer de helft van de nieuwe WW-ers van 2016 bestaat uit timmerlieden, schilders/behangers en stratenmakers/metselaars. In deze beroepen zijn de aantallen ten opzichte van 2015 wel sterk gedaald. Ook komt deze groep vaak weer vrij gemakkelijk aan het werk.

Deze cijfers slaan op de bouw in engere zin. De installatiebranche valt daar bijvoorbeeld niet onder. Die valt in de WW-registratie onder metaal en techniek.

Kansen voor werkzoekenden

Door het sterke herstel van de werkgelegenheid in de bouw en de beperkte instroom vanuit het beroepsonderwijs, is het lastig geworden om vakmensen te vinden. Voor veel beroepen in de bouw is er meer vraag dan aanbod. Vacatures worden weer moeilijker vervulbaar. Deze krapteberoepen staan in de volgende tabel. Het gaat hier vooral om beroepen op middelbaar en lager niveau, maar ook om enkele op hoger beroepsniveau.

| Krapteberoepen: moeilijk vervulbare vacatures | |
|--|---|
| Lager beroepsniveau | (Onderhouds)monteur machines/installaties, liften, werktuigen |
| Grond- en kabelwerker gas, water, elektriciteit, datacommunicatie | Elektriciens / monteur technische installaties |
| Straatmaker / rioleringsmedewerker / vakman grond-weg- en waterbouw (gww) | Monteur beveiligingsinstallaties |
| Metselaar, tegelzetter, voeger, cellenbetonblokkenbouwer (gasbetonblokken, gipsblokken, giboblokken) | (Hoofd-)monteur elektrotechnische panelen, elektrische installaties, midden- en hoogspanningsinstallaties |
| Stukadoor, kitter | Inspecteur elektrische installaties |
| Betontimmerman, bouw-timmerman | (Tekenaar-)werkvoorbereider-calculator bouw / grond-, weg- en waterbouw (gww) |
| (Onderhouds)schilder / behanger | (Werkvoorbereider-)calculator werktuigbouw, elektrotechniek, installatietechniek |
| Monteur elektriciteitsnetten | (Tekenaar-)werkvoorbereider werktuigbouw, elektrotechniek, installatietechniek |
| Middelbaar beroepsniveau | (CAD)tekenaar-constructeur werktuigbouw, machines/gereedschappen, installatietechniek |
| Installatiemonteur gas, water, sanitair, verwarming/allround loodgieter | (CAD)tekenaar elektrotechniek |
| Onderhoudsmonteur/loodgieter gas, water, sanitair, (centrale) verwarming | Hoger beroepsniveau |
| Monteur verwarming utiliteitsbouw of woningbouw | Ontwerper elektrotechnische installaties |
| Monteur koeltechniek, luchtbehandeling | Projectleider elektrotechniek |

Bron: UWV (2017), Kansrijke beroepen. Waar is de arbeidsmarkt krap? Landelijk overzicht.

Daarnaast zijn er beroepen die wel relatief goede kansen voor werkzoekenden bieden, maar waarbij nog geen sprake is van krapte. Beroepsbeoefenaren die in de WW instromen ondervinden bij het zoeken naar werk minder concurrentie en vinden sneller weer werk dan gemiddeld. De kansberoepen (voor zover geen krapteberoep) met de meeste vacatures staan in de volgende tabel. Bij deze beroepen gaat het om het voorbereiden, plannen en aansturen van de bouwwerkzaamheden.

| Gemiddelde kans op werk of hoger |
|--|
| Voorman bouw-timmerman |
| Uitvoerder bouw |
| Uitvoerder grond-, weg- en waterbouw (gww) |

Bron: UWV (2016), Kansberoepenlijst

Ook de komende jaren blijven de kansen op werk waarschijnlijk goed.

Colofon

Uitgave: UWV Afdeling Arbeidsmarktinformatie en -advies

Inlichtingen: sake.wagenaar@uwv.nl

Auteur: Sake Wagenaar